

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. An, & quo sensu, Deus necessitetur ad faciendum optimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

discretiva electi a reiecto. Eodem modo potest explicari illud ad Romanos 8. *Quos præscivit, & prædestinavit.* Cæterum, utrumque locum explicabo in Prædestinatione, quia est celeberrimus qui affertur pro Prædestinatione Mercenaria, ex prævisis meritis; unde, quia plerique ex adversariis defendunt Prædestinationem gratuitam, illis non minus quam nobis explicandus est.

§. VI.

Ordo Signorum breviter absolvitur.

438. EX hæcenus disputatis facile est ordinem signorum virtualiter distinctorum construere, in quo cæteroque vix duo auctores conveniant, quod provenit ex supervacanea multiplicatione decretorum.

In primo itaque signo ponitur Scientia Simplicis Intelligentiæ, quæ Deus intelligit, quid sibi possibile sit, & quæ sint rationes in se naturæ rerum, quibus Deus allici potest ad aliquid extra se producendum vel non producendum. Cognoscit item, esse possible plura individua actuum liberorum in agentibus creatis; insuper cognoscit determinationem ad individuum ad se pertinere. Cognoscit insuper, in se non posse existere scientiam eventuum liberorum conditionatorum quoad speciem, nisi prius à se fiat conditionata determinatio disjunctiva ad individuum. Cognoscit denique, se esse necessitatum ad faciendum aliquam huiusmodi determinationem, ut nempe ponat fundamentum Scientiæ Mediæ, sine qua non posset habere debitam providentiam.

439. In secundo Signo, ponitur Decretum conditionatum disjunctivum, determinans individua actuum liberorum.

In tertio signo, ponitur Scientia Mediæ de consensu Petri, v. g. cum auxilio A. In quarto Signo, ponitur decretum quo Deus intendit Petri gloriam, per talem consensum & reliqua mediæ, quæ omnia ordinat à primo usque ad ultimum, nullâ amplius intercurrente aut interpolante Scientiâ Visionis, dirigente aliquod posterius decretum. Quod si alicui non arridet illud decretum disjunctivum conditionatum, potest auferre secundum signum, & absolvere omnia tribus signis.

§. VII.

Argumentum universale, quo probatur, vnicum decretum absolutum post Scientiam Mediæ admittendum esse.

440. Argumenta specialia hæcenus relata, possunt ad unum reduci hoc modo.

Si possent admitti plura decreta absoluta, tunc unum illorum ponendum esset in signo prioris, virtualiter distincto, & alterum in signo posterioris: sed hoc est impossibile: ergo &c. Majorem admittunt omnes. Minor probatur. Si unum poneretur in signo prioris virtualiter distin-

cto à posteriore, tunc alterutrum deberet esse separabile ab altero, nam sine hac separabilitate non datur in decretis liberis virtualis distinctio, quia non datur realis distinctio in tertio. Atqui neutrum esset ab altero separabile, & hoc ex proprio modo tendendi in suum objectum: ergo est impossibile unum poni in signo prioris, & alterum in posteriore. Minor probatur, primò quoad illud decretum, quod poneretur in signo prioris. Decretum primum esset decretum Intentionis ultimi finis, ordinando ad illum omnia mediæ, eo ordine quo Deus per illa finem consequi intendit: ergo hoc decretum est volitivum omnium mediorum, quæ postea in executione conducent. Sed si datur aliquod decretum posterius, illud etiam est unum ex medijs, ergo primum decretum est volitivum posterioris decreti: sed decretum efficax est essentialiter connexum cum omni eo cuius est volitio: ergo primum decretum erit connexum cum posteriore.

441. Probatur jam etiam quoad secundum membrum, nempe decretum posterius fore essentialiter connexum cum prioris. Omnis volitio Dei ita vult objectum, ut simul etiam velit seipsam: sicut omnis cognitio cognoscit seipsam: ergo vult seipsam secundum eum statum & conditionem in quo actu ponitur, dum ponitur. Nam Deus debet omnia velle perfectissimo modo: est autem perfectissimus modus, ita velle aliquid, ut sit expressè & reflexè volitum secundum eum statum in quo ponitur, & omnis alius modus volendi est imperfectus. Atqui posterior volitio ponitur in eo statu, quo ordinatur tanquam medium ad ultimum finem: ergo vult seipsam ut medium ordinatum ad talem finem: atqui sic habet essentialem connexionem cum decreto Intentionis primo, supra quod se reflexit: ergo est mutua connexio & inseparabilitas: ergo excluditur virtualis distinctio.

CONTROVERSIA III.

An, & quo sensu DEVS necessitetur ad faciendum Optimum.

442. DE hac Controversia si quis velit sub terminis generalibus pronuntiare, multis incommodis exponetur, quocunque se verterit. Si enim omnimodam indifferentiam, & liberrimam volendi nolendive quidvis, & in quibuscunque circumstantijs, asseruerit, vexabitur auctoritate gravissimâ & ineluctabili Sanctorum Patrum. Si neget, videbitur Deo aliquam creaturarum indigentiam attribuire, & plenum in eas dominium auferre. Hinc orta est ea quam videmus Doctorum in hoc puncto discordia. Quod si res ipsa distinctius & membratim examinetur, vix poterit esse dissensio.

443. Prima Sententia est Raymundi Lulli apud Vasquez 3. p. disp. 1. n. 10. DEVM fuisse quidem liberum simpliciter ad aliquid vel nihil creandum,

andum, fuisse tamen physicè seu metaphysicè (in præsentia pro eodem sumuntur) necessitatum, ex suppositione quoddam veller aliquid creare, ad faciendum optimum ex omnibus possibilibus, nempe ad unionem hypostaticam producendam. Hæc sententia est singularis, & à multis errori proxima censetur. Potuisset enim Deus nullam creaturam ad finem supernaturalem elevare, & totum univèrsum in statu puræ naturæ relinquare, ut suo loco dicitur.

434. Secunda Sententia esse posset, saltem ex suppositione elevationis Naturæ humanæ ad finem supernaturalem, fuisse necessariam Incarnationem. Hanc sententiam non quidem absolute vult asserere P. Esparza, in eam tamen se vehementer propendere fatetur in libello de Incarnatione q. 17. §. ult. Verùm inspectis insuper illis quæ tum in eodem libello, tum in prima parte docet, meo quidem iudicio debet illam absolute tenere. Nam in libello de Incarnatione quæst. 6. tota docet, tantam esse connexionem naturalem inter Gratiā sanctificantem & Unionem hypostaticam, ut contra naturam Gratiæ esset eam existere, & non habere pro causâ saltem meritoria Personam divinam Incarnatam, & hoc quidem ait q. 17. *prope finem*, fore Miraculum, quale in præsentia Providentiæ ordine nullum unquam fuit, nullum erit, nec vlla ratio persuadet, posse pro aliqua rerum opportunitate esse conveniens: ait insuper, hoc miraculum fore impeditivum majoris boni connaturalis ipsi Gratiæ (nempe existentiæ Christi) & quidem omnino incompen-sabilis.

435. Deinde verò in prima parte q. 28. a. 9. *prope medium* docet, Deum esse metaphysicè necessitatum, ne cuiquam rei existenti neget bonum ipsi connaturaliter debitum, nisi factâ compensatione per aliquod aliud bonum saltem æquale. Ex his subsūmo. Atqui si stante elevatione hominis ad gratiam, non daretur Christus, denegaretur gratiæ bonum connaturaliter debitum, nullo alio bono compensabile, ut hic author docet. ergo sub hac hypothese Deus est metaphysicè necessitatus ad mittendum Christum. Ab hac doctrina recedemus acturi de Incarnatione, ubi dicemus, Christum non fuisse venturum Adamo non peccante; quam sententiam cum P. Esparza problematice doceat, fateri cogitur, unum ex relatis ipsius principiis probabiliter negari: nos ergo negabimus connexionem illam gratiæ cum causâ meritoria.

436. Tertia sententia est P. Granadi de *Volum. Dei tr. 2. disp. 3.* qui imprimis advertit, discrimen inter entia inæqualis perfectionis. Nam quædam sunt, inter quæ possibile semper est perfectius & perfectius in infinitum, ita ut optimum non sit possibile, v. g. inter species unius generis, & inter individua unius speciei, quorum plura simul sumpta habent plus perfectionis quàm unum solum: sed quia non potest dari numerus supremus, ideo non potest in hoc ordine dari o-

ptimum: & in his evidens est, Deum non necessitari ad optimum, cum sit impossibile, prout etiam observat S. Thomas q. 47. a. 3. ad 2. Alia autem, inquit Granadus, sunt, in quibus non abitur in infinitum, sed certus quidam terminus reperitur; cuiusmodi sunt ea, quæ spectant ad extrema contradictoriè opposita, v. g. Incarnatio, Non-Incarnatio, Prædestinatio, Nonprædestinatio, Existencia mundi, Nonexistencia mundi. De his ergo docet Granadus, Deum non solum semper facere & fecisse optimum, sed ad hoc volendum necessitari à sua nativa bonitate, ingenio, & propensione, ut moraliter non possit id nolle, quamvis habeat potentiam physicam ad nolendum. Eandem sententiam docet P. Ruiz de *Volum. Dei disp. 9. s. 3. n. 7. & seqq.* Porro hanc Moralem necessitatem ait Granadus consistere in hoc, quoddam licet Deus physicè posset aliter facere, nunquam tamen aliter facturus sit, ob summam propensionem.

§. I.

Nulla factâ suppositione datur in Deo summa Indifferentia in Actu primo.

437. DICO 1. Nulla datur Absoluta Moralis Necessitas in Deo faciendi Optimum, v. g. creandi mundum. Ita communis cæterorum. Dixi: *absoluta*. Hoc est: nulla factâ hypothese, de qua exceptione in seqq. dicitur.

Probatur Conclusio 1. Auctoritate S. Augustini, qui octuaginta trium questionum (quæ habentur in Tomo 4.) questionem vigesimam secundam sic orditur. *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas: ubi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in Deo; nulla ergo necessitas*, quibus verbis complectitur S. Augustinus omnia argumenta, quibus sententia contraria potest efficaciter impugnari. Itaque

438. Probatur Conclusio 2. Ratione. Si Deus moraliter necessitaretur ad producendam aliquam creaturam ex intentione majoris gloriæ inde resultantis (ut volunt adversarii) Deus indigeret creaturis ad satiationem suum naturalem & innatum appetitum gloriæ, nec posset creaturam contemnere, nisi vim sibi inferendo, & contra suam inclinationem pugnando, eamque vincendo; sed hæc non solum ex terminis Deo indigna apparent, sed etiam imperceptibilia in natura suprema, non habente aliam superiorem, cui velit in tali victoria placere, eò quoddam superiori naturæ placeat aliquid fieri contra inclinationem inferioris: ergo si Deus potest creaturas velle & nolle, dicendum est, quoddam magis ad volendum quàm ad nolendum inclinetur. Et hoc significat Scriptura Sap. 11. *Quoniam tanquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum* (hoc est, sicut statera in neutram partem magis inclinatur, ita nec Deus ab orbe terrarum) *& tanquam gutta rosis antelucani quæ descendit in terram: hoc est, nullo pondere eam impellit, sed evanescit.* Et

Et sane sine hoc æquilibrio non apparet, quomodo cum veritate diceretur Deus Bonum sibi sufficiens, æquivalens omnibus, se solo infinite felix, in se tanquam in centro quiescens.

439. Ad hanc rationem reducuntur, meo quidem iudicio, omnes alie, quæ multiplicatis verbis solent ad probandam conclusionem adduci. Optima denique probatio erit, Solutio objectionum; sine ratione enim convincente, non est Deo necessitas imponenda. Et quidem argumenta P. Granadi nimium probant, nempe Metaphysicam necessitatem, ut observavit Lugo, Derkennius, & alij, quapropter non est operæ pretium ea referre.

440. Præcipua objectio est ex autoritate sanctorum Patrum, & omnium difficillime loquitur S. Anselmus in libro: *Cur Deus homo*. Caterum quia asserit Metaphysicam necessitatem, etiam adversariis explicandus est. Ait enim, tam fuisse Deum necessitatum ad Incarnationem, quam ad non mentiendum. Dupliciter autem exponi potest. Primò, quòd loquatur ex suppositione promissionis factæ Adamo in paradiso; quò videtur spectare exemplum de necessitate non mentiendi. Secundò, ex suppositione quòd voluerit exigere condignam satisfactionem, hæc enim non nisi à Persona divina exhiberi potuit. Sane nisi hæc explanationes reciperet S. Anselmus, esset sibi met contrarius. Nam in quintum caput Epistolæ ad Romanos, in illa verba: *Comendat autem*: faceret fuisse Deo possibiles alios modos nos liberandi.

441. Aliorum Patrum Testimonia, non probant absolutam necessitatem, sed ad summum necessitatem ex suppositione, ut explicabitur §. sequente. Caterum variæ explanationes adhiberi possunt, non quòd omnes convenient singulis, sed hæc illi, alia alteri. Primò aliqui intelligi possunt, quòd Deus semper operetur optimo modo, sine defectu, inordinatione, aut imperfectione morali: sine malitia aut imprudentia, & hoc contra Manichæos. Secundò, quòd Deus semper faciat optimum, hoc est convenientissimum fini sibi liberè præfixo, quod est Deo metaphysicè necessarium, quia voluntas Dei efficax est. Tertiò, quòd Deus semper faciat suum beneplacitum. quod autem Deus vult, rectè dicitur optimum, per denominationem extrinsecam à beneplacito Dei, esto quoad prædicata intrinseca sit minus bonum suo opposito. Sic si Deus præciperet Matrimonium, esset melius cælibatu, sed non nisi per denominationem extrinsecam, & à forma extrinseca, videlicet præcepto divino. Ratio est, quia Deus est bonum vniuersale, cui omnia bona particularia debent subordinari & conformari, & quò magis ejus beneplacito conformantur, eò sunt meliora extrinsecè. Quarto intelligi possunt PP. quòd Deus in hoc vniuerso constituendo, procuraverit optimum non simpliciter, sed respectivè, scilicet secundum congruentiam & proportionem pulchritudinis &

decoris partium in ordine ad totum, quod resultat ex productione vniuersali ordinis naturalis & supernaturalis defacto existentis, ad cuius pulchritudinem non ita faceret abundantia perfectiorum creaturarum. Quintò denique quòd Deus faciat optimum observando leges seu exigentias inditas rebus. Quà verò necessitate Deus ad hæc adstringatur, jam declarabitur.

§. II.

An Deo insit aliqua necessitas sic vel sic operandi ad extrà, ex suppositione.

442. Prima Sententia negat, & faceret, quòd Deus potuisset, absque vilo Sapientia & Bonitatis præiudicio, totum Cæli concavum replere scarabeis, aut araneis, per totam æternitatem: Angelos item privare semper omnibus speciebus intelligibilibus, omnique concursu ad vllam cognitionem: Homines constituere supra capita, pedibus sursum elevatis, extra cæli ambitum, dentes inferere cavitatibus oculorum, & oculos gingivæ seu mandibulæ, & huiusmodi plura, atque hæc vniuersaliter in omnibus & semper. Ita ferè sententiam hanc proponit P. Esparza, vt vel ex ipsa propositione appareat monstruosa.

443. Secunda sententia docet, inesse Deo necessitatem ex suppositione, quòd velit creare mundum, vt creet cum ea partium inter se coordinatione & proportionem quam exigunt. Item, inesse Deo necessitatem observandi deinceps Leges insitas rerum naturis, quas philosophi exigentias seu appetitus innatos vocant. Hanc autem necessitatem dicunt esse Moralem, fundatam in duplici necessitate Metaphysica, seu potius ab his indistinctam. Prima est, vt Deus non nisi rarò dispense in huiusmodi legibus, illis contraveniendo. Secunda est, ne vniquam dispense, nisi per aliud vel æquè bonum, vel etiam melius compense, vt sic semper omnis defectus seu deformitas in vniuerso caveatur.

Hanc Sententiam præ cæteris accuratè & nervosè tractavit P. Esparza q. 28. totà, secutus in hoc, vt in pluribus Magistrum suum P. Antonium Perez disp. 6. de Volunt. Dei c. 5. à n. 45. & seqq. qui denique ait, conclusionem non indigere probatione: quis enim dicat, non habere Deum necessitatem ne decernat producere solas muscas?

444. In hac sententia imprimis modus loquendi seu vsurpandi vocabulum *necessitatis Moralis* mihi non admodum placet, quia deceptorius est, & à communi modo loquendi recedit. Hactenus apud Theologos necessitas Moralis vsurpabatur hoc sensu, quòd sit vehementissima inclinatio, cui quidem physicè possit contraveniri, defacto tamen nunquam contravenietur. Falsum autem est, dari in Deo huiusmodi inclinationem, nunquam dispensandi in legibus naturæ, vt farentur isti authores: falsum itidem est, nunquam

quam Deum dispensare, ut etiam fatentur, ergo qui absolute poneret in Thesi: *Datur in Deo necessitas moralis observandi leges naturæ*: deciperet lectores. Omisso ergo singulari hoc loquendi modo, de re ipsa videamus.

445. DICO 1. Duplex Metaphysica necessitas assignata ab his authoribus, non est distinguenda, sed ad unam reducenda, nempe ad necessitatem Metaphysicam nunquam dispensandi sine compensatione; ac proinde necessitas Metaphysica raro dispensandi, ad rem non pertinet. Probo. Vel potest Deus frequentem dispensationem compensare meliore vel aequali bono seu ornamento universi, vel non potest: si non potest: ergo sufficit ponere necessitatem Metaphysicam non dispensandi sine compensatione, jam enim in hac includitur necessitas Metaphysica non dispensandi frequenter. si potest compensare frequentem dispensationem; ergo non datur Metaphysica impossibilitas frequenter dispensandi; nam quod impossibile est negari exigentibus rerum, compensari non potest, quia compensatio substituitur illi quod negatur cum deberetur.

446. Ratio à priori est: quia tunc solum intelligitur facta sufficiens compensatio boni debiti, quando per compensationem non diminuitur pulchritudo & estimabilitas universi, & æquè parum offenderet illum, qui totum artificium intueretur, atque non offenderetur, si nulla dispensatio facta fuisset. atqui si hoc observaretur, universum non recusaret frequentem dispensationem: ergo ideo solum potest esse impossibilis frequens dispensatio, quia est impossibilis ejus quæ frequentis compensatio.

447. Conclusionem hanc ideo posui, quia non est adeo certum, non posse etiam frequentem dispensationem compensari, præsertim cum vix possibilis sit regula cognoscendi, quanta debeat esse frequentia dispensationum, quam hi Authores volunt repugnare.

448. DICO 2. Probabilius est, inesse Deo Metaphysicam necessitatem nunquam dispensandi in natura, nisi ordinando illam dispensationem ad aliquid saltem æquivalens, respectu totius universi, adeoque compensandi illud malum, quod per dispensationem infertur naturæ, & quoad hoc sentio cum secunda sententia.

449. Et ut in exemplo res facilius apprehendatur: Si Deus nollet concurrere cum igne ad calefaciendum, deberet hoc ordinare ad aliquid æquè bonum, vel melius, quàm esset universo concursus igni juxta suam exigentiam exhibitus, & quidem (quod notandum est) ad aliquid impossibile cum concursu; non enim ad compensationem quam requirimus, satis est poni in universo aliquid æquivalens illi, quod alibi negatur aut tollitur: sic non fieret compensatio, si igni A. negaret concursum, & alibi produceret ignem B. cumque illo concurreret; vel si destrueret Angelum A. & produceret alium perfectio-

rem illo: hæc inquam non esset illa compensatio, quam requirimus: debet enim illud bonum quod supponitur bono denegato, aliquo modo includere vel connotare aut supponere hanc ipsam denegationem, ita ut hæc denegatio, quæ alioquin esset quædam in universo deformitas, adjuncto alio evadat ejus ornamentum & decus. sic Deus, quando noluit concurrere cum igne Babylonico ad comburendos pueros innocentes, & quando noluit concurrere cum leonibus ad devorandum Danielelem, ordinavit hæc ad ostendendam in istis circumstantiis curam suam innocentium, eorumque defensionem ac protectionem, contra quamcunque potentiam humanam & machinationes æmulatorum, item ad vlciscendam impiorum iniquitatem &c.

450. Ejusdem compensationis exempla habentur in cæteris nobilioribus Fidei nostræ Miraculis; Humanitati Christi compensatur propria subsistentia per Divinam: Accidentibus Eucharisticis compensatur sustentatio substantiæ panis per eorumdem creationem, & Corporis Christi continentiam: retardatio motus solaris, compensata est consummatione victoriæ, cedentis in singularem gloriam Dei, & promotionem fiduciam in Deum. Nunc conclusio sic declarata

451. Probat. 1. Autoritate S. Thomæ in 4. dist. 46. q. 1. a. 2. *quæstionculla* 1. qui impugnatur quorundam opinionem, volentium rebus creatis nullas inesse Leges, vi quarum illis certi effectus debeantur, & quas Justitia providentialis Dei debeat attendere: sed ex libera Dei voluntate provenire, quod v. g. ignis potius calefaciat, quàm frigatefaciat, & sic *id est esse justum, & esse ad placitum*, in Deo idem esse. Huic opinioni objicit S. D. inter alia glossam in caput undecimum Epistolæ ad Romanos, supra illud: *contra naturam miseris es. Deus*, inquit D. Thomas cum glossa, *creator & conditor omnium rerum, nihil contra naturam facit, sicut nec contra seipsum, &c.* ergo nihil potest facere contra ordinem Justitiæ in rebus constitutum. Deinde in C. dicit, quod in Deo Justitia superaddat voluntati ordinem divinis effectibus convenientem, secundum quod unum alteri proportionaliter adequatur. *Unde patet*, inquit paulo post, quod non ex hoc tantum aliquid dicitur esse justum, quia est à Deo volitum, sed quia est debitum alicui rei create, secundum ordinem creaturæ ad creaturam. Deinde in responsione ad secundum, consentaneè nostris conclusionibus, distinguit inter necessitatem absolutam, & necessitatem ex suppositione. *Luto*, inquit, non est magis debitum, quod ex eo formentur vasa nobilia potius quàm ignobilia: sed cum ex luto formatum est vas nobile, nobilitati illius vasis est debitum, ut ad usus convenientes deputetur. Similiter quod Deus talem creaturam producat qualem voluerit (ecce! libertatem oppositam necessitati absolute) indifferens est ad rationem Justitiæ; sed quod aliqua natura producta ei attribuitur, quod illi naturæ competit, hoc ad ejus Justitiam pertinet, & contrarium ejus Justitiæ repugnet. Ratio est mani-

est manifesta quia ex ipsa nominis impositione constat, quod illud opus non dicatur *Iustum* esse, seu pertinens ad *Iustitiam*, cuius oppositum si fieret, non esset contra *Iustitiam*: alioquin omnis donatio dici posset actus *Iustitiae*, quod absolum est, ergo ut opus dicatur *Iustum*, debet oppositum esse repugnans *Iustitiae*, & arguere defectum *Iustitiae*. Jam verò quando seu formaliter seu æquivalenter praestatur quod debetur, satisficit *Iustitiae*: ergo ad alterutrum Deus tenetur, non quidem ex obligatione morali, quæ in Deo dari non potest, ut in Tractatu de Incarnatione probatur: ergo ex necessitate Metaphysica.

452. Pergit deinde S. Thomas. Similiter Deus indifferens est, quantum ad *Iustitiam* ejus, ut det gratiam vel non det, cum donum gratiae non sit naturae debitum, sed postquam gratiam contulit, quæ est merendi principium, ad iudicium ejus pertinet, ut pro meritis præmiâ reddat; & sic ex suppositione voluntatis *Iustitiae* causatur.

453. Probatum Conclusio 2. Autoritate Patrum sanè gravissimâ, & indeclinabili, si duo observentur. Primum est, hoc ipso quod Patres asseruerint, defacto Deum omnia fecisse modo convenientissimo, perinde planè esse, ac si dixissent, ita facere debuisset. Ratio est, quia ex nullo alio fundamento hoc tam constanter contra Gentiles & Manichæos potuerunt asserere, quam quia id spectat ad Sapientiam & Bonitatem divinam: ex hac enim intulerunt, omnia semper optima facta esse; quæ illatio non fuisset legitima, si aliter fieri potuisset.

454. Secundò advertendum est, quando Patres dicunt, Deum ita semper optimum fecisse, ut melius fieri non potuisset, non esse intelligendos in hoc sensu, quasi non potuisset fieri vlla Extensio Bonorum Majorum, vltra ea quæ defacto producta sunt. Fatemur enim Deum posse dispensare in legibus naturarum, compensando per aliquid melius: sensus igitur est, factum semper esse optimum, & non posse esse melius, propter id Optimum & Melius opponitur defectui & deformitati, adeoque quatenus omnem deformitatem seu disproportionem excludit, quemadmodum ex Philosopho virtus dicitur esse dispositio ad optimum, hoc est, ad actum non disconvenientem ex vlla parte à recta ratione etiam si non sit optimus, ut melior dari non possit. His observatis audiamus jam ipsos Patres.

455. S. Augustinus libro 3. de lib. arb. c. 5. Quidam tibi verâ ratione melius occurrit, hoc scias fuisse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem. Libro de Quantitate animæ c. 33. Dei *Iustitiâ* factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint. & c. 36. ait, ita Deum omnia naturæ gradibus ordinasse, ut contemplatorem Vniversitatis nulla offenderet ex vlla parte deformitas, omnisque animæ pœna vel præmium conferret semper aliquid proportioni justæ pulchritudinis dispositionis rerum omnium. Lib. 4. de Genesi ad lit. c. 16. Bona facere si non posset, nulla esset

potentia; si autem posset nec faceret, magna esset invidentia. Quia ergo est Omnipotens & Bonus, omnia valde bona fecit. Lib. 1. contra adversarium legis & Prophetarum c. 14. Aut verò usque adeo despicendum est, ut homo videat melius aliquid fieri debuisset, & hoc Deum vidisse non putet, aut putet vidisse, & credat facere noluisse, aut voluisse quidem, sed minime potuisse? avertat hoc Deus à cordibus piorum!

456. S. Chrysostomus hom. 30. in caput. 12. 1. ad Corinth. Certè enim, quod optimum rectissimumque factum fuit, hoc illum voluisse consentaneum esse debet.

S. Athanasius Orat. 3. contra Arianos. Quod enim facit, id ipsum & utile hominibus, & aliter fieri non decuit. Porro quod utile & decorum est, id sua curâ & providentiâ instituit.

S. Basilii hom. 9. Vnum hoc habere in mentibus nostris præsumptum oportet, quod cum simus boni Dei opificium, & ab illo constemus, omnia circa nos tam modica quàm magna dispensante, nihil nobis accidat illo non volente & quod nihil eorum, quæ nobis accidunt, malum sit, aut tale, ut melius illo aliquid excogitare queamus.

457. Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum. Cum Deus sit bonus, si cessarit inquam benefacere, Deus quoque esse cessabit.

S. Dionysius de divinis Nominibus c. 8. *Iustitiâ* Deus laudatur, quod sua cuique pro dignitate tribuat, quod modum, pulchritudinem, ordinem, ordinatum, omnesque distinctiones & ordines, termino qui verè acquirimus est, unicuique definat, & omnibus suæ cuique actionis auctor sit. Divina enim *Iustitia* omnia disponit & determinat, omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens, quod cuique accommodatum est, tribuit pro cuiusque dignitate.

458. S. Damascenus lib. 2. de Fide c. 29. Si Dei voluntas Providentiâ est, omnino necesse est, omnia quæ providentiâ sunt, secundum rectam rationem optima & Deo decentissima fieri, ut non sit ea melius fieri.

459. Respondent adversarii dupliciter. Primò aliqui dicunt, Patres plus non velle, quàm quod Deus necessitetur ad faciendum semper suum placitum; id autem quod Deo placet, est optimum, non quidem intrinsecè, sed extrinsecè. Respondent alij, Deum semper operari optimum (ex mente Patrum) respectu finis sibi præfixi, scilicet gloriæ suæ hoc & non alio modo quarendæ.

Sed contra est, quia licet alia quædam SS. Patrum dicta (quæ proinde non retuli) possint & debeant ita intelligi, quando, ut jam supra monui, loquuntur de necessitate absoluta, & nullâ facta suppositione, attramen in Testimonijs allatis, non potuit hæc fuisse mens illorum Patrum. Intentio scopusque eorum erat, asserere, tueri, & docere adversus Gentiles & hæreticos Providentiam Dei circa res omnes creatas, & quod Deus non sit auctor malorum quâ talium. Jam, si tantum asserere voluissent, actus Dei, hoc ipso quod divini, semper esse optimos, Deum semper obti-

K

per obtinere id quod vult, & eo modo quo vult, non tam ejus providentiam, Sapientiam, & in bene operando constantiam ac Bonitatem, quam ejus Potentiam & Liberum arbitrium asseruissent, & nihil contra adversarios docuissent, nec eorum errori doctrinaliter occurrissent, utpote qui non fuerunt solliciti de Bonitate actuum divinorum in se, nec quod Deus semper obtineat quod vult, hac enim possent stare cum neglectu inferiorum, eò quod Deus illa non curaret, & hoc illi volebant, nempe imperfectam & defectuosam esse providentiam divinam circa res creatas, utpote non caventem, ne multa contra debitum rerum ordinem fierent.

460. Ex opposito Patres asseruerunt & defenderunt, nihil ab adversariis adduci posse inordinate factum, ita ut præjudicium afferat vniuerso, & non potius illi sit optimum: & quamvis non semper nobis hoc in se appareat, semper tamen id esse præsumendum præsumptione fundatâ in infinita Sapientia & bonitate Dei, cui repugnaret hujusmodi Vniuersi turbatio & deformitas.

461. Probo nunc Conclusionem 3. Ex illo communi principio, quod Deus ut Auctor naturæ non possit violare leges naturæ. Hoc sanè non potest alium sensum habere quam hunc: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, necessitatem habet servandi naturas rerum indemnes: vel: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, necessitatur ad satisfaciendum legibus naturæ, nisi malit bonum debitum bono indebito compensare. Vel: Deus hoc ipso quod sit auctor naturæ, ita adstringitur legibus naturæ, ut si non posset bonum debitum compensare bono indebito, necessitaretur ad observandas leges naturæ. Nisi enim hoc sensu reduplicetur Author naturæ, evadet sensus ridiculus, qualis est iste: *Deus ut auctor Naturæ, hoc est ut observans leges naturæ, non potest eas violare.*

462. Probatur denique Conclusio à priori, ratione quam sancti Patres passim insinuarunt. De essentia creaturarum est, ut sint aptæ manifestare perfectionem Dei sibi communicatam, vel in sui productione exercitam: ergo pariter combinationes quarumcunque creaturarum debent etiam ordinari ad manifestandam perfectionem divinam, non solum disparatè, & seorsim singulæ, sed ut combinatæ & simul sumptæ; nam hæc combinatio etiam quæ talis, est effectus non temerè productus: unde sicut conjunctio Metaphysica prædicatorum, debet esse manifestativa specialiter divinæ perfectionis, nec satis est, singula prædicata seorsim esse apta manifestare perfectionem Dei, ad hoc ut inter se possint identificari, alioquin omnis chymæra evaderet possibilis: ita non nisi illa physica conjunctio & combinatio creaturarum debet esse possibilis, quæ etiam quæ talis specialiter sit apta manifestare perfectionem Dei, v. g. ejus Sapientiam practicam quæ Deus constituitur exactissimus artifex & architectus:

Subsumo, atqui si Deus posset ordinem rerum quocunque inepto modo (exempla supra dedimus) disponere, hujusmodi dispositio non solum nullam divinam perfectionem manifestaret, sed potius vnicè impelleret intuentes hujusmodi confusionem rerum ad judicandum quod hujus confusionis auctor vel ignoraverit, quo ordine res quævis esset ponenda, vel voluerit ineptire & augari. ergo impossibilis est hujusmodi arbitraria rerum creaturarum dispositio & confusio.

463. Scio responsum solennem esse, hujusmodi confusionem posse servire & intendi à Deo ad demonstrandum suum absolutum & perfectissimum Dominium, vel Omnipotentiam. Ego tamen huic responsioni non possum acquiescere: ad quam proinde enervandam

464. Observandum est, quod major perfectio Dominij non sit desumenda ex eo, quod quis possit circa rem suam plures actiones exercere, quam possit alius ex defectu potentie physice: sic qui procul distat à suo fundo, non potest exercere illos actus, quos potest alius suo fundo præfens, & tamen alter non est minus dominus: idem dic de eo qui non potest bibere suum vinum, aut videre suas imagines, quarum est Dominus. Eodem modo si quis esset impeccabilis, sicut fuit Christus, non posset exercere circa suas pecunias operationes illicitas v. g. prodigalitates quas potest alius, & tamen ex hac impotentia non inferatur defectus aliquis dominij: Ratio est, quia dominium vnicè diminuitur ex hoc, quod alius habeat jus in tali re, & vigore hujus juris possit alteri reddere usum aliquam illicitum aut etiam invalidum. Hoc observato evanescit data responsio. Si enim Deus ideo solum non potest ineptè disponere res creatas, ut habeant intrinsecam deformitatem, quia hoc dedecet ipsius Bonitatem & Sapientiam, jam non minuitur perfectio Dominij, quia hæc impossibilitas non inducitur ab alieno jure Deum obligante, sed ab ipsa perfectione Dei: ergo ad perfectionem Divini Dominij ineptè requiritur, posse in disponendis & confundendis rebus creatis ineptire.

465. Equè parum satisfaciunt, qui dicunt, talem rerum deordinationem, ostendere specialiter Omnipotentiam Dei. Hi sanè non advertunt, quod Omnipotentia Dei aliud non sit quam voluntas Dei; & hæc duo: *Possè aliquid facere, & posse velle.* in Deo esse idem; adeo ut graves Doctores existiment, ne quidem ratione ratiocinata distinguui: illi verò qui sic distinguui volunt, fatentur tamen, quod Omnipotentia Dei, sub formali suo conceptu, sit subordinata voluntati, & quasi merum Medium ad consequendum finem. Quapropter illud solum potest facere Omnipotentia Dei, quod Deus potest velle: ergo priusquam statuatur, an Deus aliquid facere possit, videndum & examinandum est, an debeat Deum illud velle: ergo ostendere suam Omnipotentiam, aliud non erit, quam ostendere, se aliquid posse velle & reipsa velle. Ulterius, Deus non potest velle,

velle, nisi cognoscat practicè, objectum tale esse bonum, hoc est, aptum ad manifestandum perfectionem divinam; hæc autem perfectio non potest præcisè esse: *posse esse volitum*: non enim ideo objectum est Bonum, quia est volibile, sed ideo est, & cognoscitur esse volibile, quia est & cognoscitur esse bonum: ergo Sapientia practica Dei non proponit objectum præcisè bonum hoc sensu, quod sit volibile, sed sub aliâ ratione bonitatis, quæ extrahit Volubilitatis: sic Genesis 1. dicitur Deus vidisse cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, cuius sensus vtrique non est: & erant valde volubilia, seu apta manifestare, quod Deus illa poterat velle: ergo semper debet esse assignabilis alia Bonitas, apta ad manifestandam aliter perfectionem Dei, quam præcisè, quod sit volibile: alioquin de Deo dixisset Poëta: *est pro ratione voluntas*. quod deestatur S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad litt. c. 7. Neque enim, inquit, Potentia (nempe Voluntas) immutabilis est, sed Sapientia virtute Omnipotens est.

466. Fatendum itaque est, quod plurimum rerum copulatio à Deo solum & vnicè possit intendi, in quantum servit ad manifestandam Sapientiam Dei, reluctem in artificio; huic autem manifestationi obstat quæcunque deformitas: est autem deformitas, quoties leges & exigentiæ coordinationis debite ita negliguntur, ut in ordine ad decorem univèrsi non compensentur: quare si Deus sine compensatione negaret causis creatis suos effectus debitos, non tam Sapientis, quam imperiti artificis argumentum daret, ut agnovit etiam D. Thomas 1. contra Gentes c. 81. n. 4. Sapientis, inquit, Voluntas ex hoc quod est de causa (hoc est ex eo quod velit causam) est de effectu, qui ex causa de necessitate sequitur: stultum enim esset, velle solem existere super terram, & non esse diei claritatem. Idem S. Thomas c. 96. n. 2. comprehendit paucis ea quæ paulò ante diximus. Voluntas Dei, inquit, in alia à se fertur, in quantum volendo & amando suum esse & suam Bonitatem, vult eam diffundi secundum quod possibile est, per similitudinis communicationem. hoc autem est bonum unicuique rei, ut similitudinem divinam participet: igitur Deus unicuique rei vult bonitatem.

467. Confirmatur à paritate. Sicut Veracitas Dei necessitat Deum ad non faciendam Miraculâ & alia signa credibilitatis in favorem Articuli falsi, quia dedecet Veracitatem Dei, Articulum falsum reddi eâ summa fide credibilem, quâ potest reddi credibilis articulus verus, ita Sapientia divina necessitat Deum ad nihil faciendum ejusmodi quod si fieret ab aliquo potente desipere, esset argumentum actualis insipientiæ exercitiæ; cujusmodi argumentum esset profectò talis deformitas univèrsi, qualem supra descripsimus, & quam possibile esse dicunt adversarij. Et sicut ad Veracitatem Dei pertinet, non loqui nisi adhibitis talibus signis, quæ prudenter suadeant Veracitatem Dei per hujusmodi signa defacto exerceri, adeoque mereatur reverentiam per assensum, ita ad Sapientiam Dei pertinet, non operari ad

extra, nisi taliter & talia, quæ ostendant Sapientiam Dei in hujusmodi operibus exerceri, ut excitet ad sui reverentiam per assensum & admirationem.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

468. Obijciunt 1. S. Augustinus lib. 26. contra Faustum c. 3. Deus, inquit, creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit: id enim est cuique rei naturale, quod ille fecerit, a quo est omnis modus, numerus & ordo nature. R. Hæc verba potius nostræ sententiæ favent, nisi adversarij velint, quod S. Augustinus omnes Leges rebus creatis inditas neget, quod tamen ab ipso alienissimum est. audiamus ipsum lib. 9. de Genesi ad litt. c. 17. & 18. ubi declarat discrimen inter effectus naturales & supernaturales. Omnis iste, inquit, nature visitatissimus cursus habet quasdam naturales leges suas, secundum quas & Spiritus vitæ qui creatus est, habet quosdam appetitus suos determinato quodam modo &c. & elementa mundi hujus corporei habent definitam vim qualitatemque suam, quid unumquodque valeat vel non valeat, quid de quo fieri possit vel non possit &c. Super hunc autem motum cursumque rerum naturalem, potestas creatoris habet apud se posse de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent &c. Alius ergo est rerum modus quod illa herba sic germinat, illa sic, illa etas parit, illa non parit, homo loqui potest, pecus non potest: horum & talium modorum rationes non tantum in Deo sunt, sed ab illo etiam rebus creatis inditæ atque concretæ.

469. Obijciunt 2. Repugnat per solam liberalitatem exercitum inferri donatori necessitatem amplius benefaciendi: quia liberalis donator non plus gravatur, quam sponte velit: ergo potest Deus esse liberalis producendo creaturas absque eo, quod inde gravetur ad ulterius benefaciendum, conferendo ea quæ exiguntur à creaturis, & quibus indigent. R. Distinguendo antecedens, si prior liberalitas fieri possit per volitionem quæ non sit essentialiter etiam volitio posterioris, concedo antecedens: sic qui ducit uxorem, quamvis liberè ducat, obligatur tamen postea ad præstandos actus Matrimonio annexos, quia volitio Matrimonij est formalissimè volitio obligatoria ad actus illos, infertque necessitatem vel illos ponendi, vel peccandi, nisi conjunx obligationem remittat. item qui donat alteri fundum, tenetur eum postea tradere, non deteriorare. Pari modo, potest quidem Deus nolle creare mundum, sed non potest eum velle nisi voluntate ordinante creaturas ad gloriam suam; cum sic ordinari sit de essentia creaturarum, necessitaturque ad eas sic gubernandas, quo modo sunt aptæ conducere ad gloriam Dei: hæc igitur necessitas non tam tendit ad præstandum debitum creaturæ, quam quod Deus debet sibi ipsi ob infinitam suam perfectionem, cui repugnat aliquid indecenter

center fieri, fundaturque in necessitate creaturatum, ut aliter esse non possint, nisi quatenus apta sunt manifestare Sapientiam & Bonitatem Dei, ut declaratum est.

470. Confirmatur responsio ex D. Thoma 2. contra Gentes c. 30. n. 4. Sciendum est, inquit, quod si rerum creaturarum universitas consideretur, prout sunt à primo principio, inveniuntur dependere ex voluntate non ex necessitate principij, nisi necessitate sup-

positionis: si verò comparantur ad principia proxima, inveniuntur necessitatem habere absolutam; nihil enim prohibet, aliqua principia non ex necessitate producta, quibus tamen positus de necessitate sequitur talis effectus. Similiter autem quod tales rerum nature à Deo producerentur, voluntarium fuit, quod autem eis sic statutis aliquid proveniat vel existat, absolutam necessitatem habet.

CAPVT V.

DE PRÆDESTINATIONE SALVANDORVM, ET REPROBATIONE DAMNAN- DORVM.

CONTROVERSIA I.

An salvâ Libertate nostrorum actuum possint à Deo ijdem Actus prædefiniri.

471. **S**tatus questionis est, an Deus possit circa nostros Actus Liberos Bonos elicere tale Decretum; Quia video (per Scientiam Mediam) quod si Petrus haberet auxilium A. quo illuminaretur ad actum Charitatis, eliceret actum Charitatis, ideo ad hunc actum obtinendum decerno Petro pro tali instanti auxilium A. hoc decretum vocatur Prædefinitio, & esset causa actus primi proximi, & mediante hoc esset etiam causa ipsius actus secundi, & ex suo modo tendendi esset essentialiter connexum cum tali actu futuro pro tali instanti. Ratio dubitandi est, quia tali decreto videri posset lædi humana libertas, ad hanc enim spectare videtur, ut omnia quæ præcedunt ut causa, sint indifferentia ad actus oppositos, & cum veris conjungibilia.

472. Prima Sententia negat has Prædefinitiones esse possibiles. Ita senserunt quidem innominati Theologi apud Suarez. Opusculo 1. lib. c. 16. n. 3. Eadem Sententia tribuitur Vasquezio ab Arriaga disp. 8. de Animâ s. 3. quasi eam docuisset hic disp. 99. c. 4. sed immerito, prout etiam observavit Fasolus hic a. 4. dubit. 4. Vasquez enim solum negat illas Prædefinitiones, quæ sint independentes à Scientia Media, & in reipsâ essent physica Prædeterminatio, lædens libertatem; verba Vasquez sunt hæc. n. 25. Quod spectat ad Prædefinitionem Dei non prævisâ prædeterminatione nostrâ etiam sub conditione, jam satis explosa est, ex eâ enim sequi videtur necessitas non tantum sequens aut concomitans, sed præcedens, quâ quidem nostram libertatem omnino lædi satis superque ostensum est. Prædefinitiones acriter impugnat Valentinus Hertzze disp. 23. c. 14.

473. Secunda & vera Sententia affirmat omnes nostros bonos actus à Deo sic prædefiniri.

Probatum imprimis Authoritatē S. Augustini, libro de Prædestin. S. S. c. 10. Fidei, inquit, & Charitatis opera, quæ per Dei gratiam fuerunt prædestinata, recte prædefinita dicuntur Authoritate Apostoli: Creati in operibus bonis quæ preparavit Deus.

Consentit Augustino D. Thomas in eundem locum S. Pauli. Nihil enim, inquit, aliud est Prædestinatio, quam preparatio beneficiorum Dei, inter quæ beneficia computantur & ipsi opera nostra. Dicitur autem Deus nobis aliqua præparare, in quantum disponit se daturum nobis.

474. Accedit Fulgentius lib. 1. ad Monim. in eundem locum S. Pauli: Sicut, inquit, Salomon dicit, quia preparatur voluntas à Domino, sic etiam bona opera nostra Paulus à Domino asserit preparata, hoc est in prædestinatione disposita &c. sicut ergo preparata est per prædestinationem voluntas à Domino quâ bonum velimus, sic etiam opera bona preparavit Deus, ut in illis ambulemus.

475. Declaratur nunc Conclusio in exemplo. Posset mihi Deus revelare, quod si essem petitorum elemosynam à Petro, esset mihi eam daturus ex amore Dei: quâ revelatione habitâ possem ego ex intentione promovendi occasionaliter meritum Petri, petere ab eodem elemosynam: quo casu nemo diceret, quod mea petitio tolleretur Petro libertatem dandi elemosynam, & tamen mea petitio procederet ex intentione & cognitione infallibiliter connexis cum datione elemosynæ quatenus nimirum penderent à divinâ revelatione: ergo nec prædefinitio divina tollit libertatem actuum prædefinitorum.

476. Ratio